



### Kohelet and Iyov in Halachah

#### 1. Talmud, Chullin 2a (5:4)

"הכל מעריכין ונערכין נודרין ונידריין" הכי נמי דלכתחלה? והא כתיב "וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא (דברים כג:כג)", וכתוב "טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם!"

"Everyone may perform *erech* vows and be a subject of an *erech* vow, may take a vow [consecrating their value] or may have a vow taken about them [consecrating their value] – Should this formulation also be taken as *lechatchilah*? But Devarim 23:23 says, "When you stop taking vows, you will not sin," and Kohelet 5:4 says, "Better not to vow, than to vow and not fulfill it!"

#### 2. Talmud Yerushalmi, Berachot 1:4 (10:8)

**מתני':** א"ר טרפון אני הייתי בא בדרך והטייתי לקרות כדברי ב"ש וסיכנתי בעצמי מפני הלסטים. אמרו לו כדי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה!

**גמ':** ... ר' בא בר כהן בשם ר' יודה בן פזי תדע לך שחביבים דברי סופרים מד"ת שהרי ר"ט אלו לא קרא לא היה עובר אלא בעשה, וע"י שעבר על דברי ב"ה נתחייב מיתה ע"ש [קהלת י ח] "ופורץ גדר ישכנו נחש."

**Mishnah:** Rabbi Tarfon said: I was travelling, and I lay down to read [Shema] like Beit Shammai, and I endangered myself from bandits. They replied to him, "You deserved to be liable for your life, for violating the words of Beit Hillel!"

**Gemara:**... Rabbi Abba bar Kahana cited Rabbi Yehudah ben Pazi: You know that the words of the rabbis are more beloved than words of Torah, for had Rabbi Tarfon not read [Shema] he would only have violated a biblical command, and by violating the words of Beit Hillel he was liable for death! As Kohelet 10:8 says, "And who breaks a fence will be bitten by a snake."

#### 3. Talmud, Berachot 60b

מאי "חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה"? ... אמר רבא: לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה. אמר רב אחא משום רבי לוי: מאי קרא? ... ורבנן אמרי מהכא ד' נתן וד' לקח יהי שם ד' מברך.

What is, "One must bless for the bad as one blesses for the good"?... Rava said: It means only that one should accept it with joy. Rav Acha cited Rabbi Levi: What is the verse supporting this?... And the Sages said, from Job 1:21.

#### 4. Talmud, Moed Katan 28b

אמר רבי יוחנן: אין מנחמין רשאין לומר דבר עד שיפתח אבל, שנאמר אחרי כן פתח איוב את פיהו והדר ויען אליפז התימני.  
Rabbi Yochanan said: The consolers are not permitted to speak until the mourner opens, as it is written, "Job opened his mouth" and then "Eliphaz of Teiman responded..."

### The Legacy of Mishlei (continued)

#### 5. Talmud, Bava Kama 92b

א"ל רבא לרבה בר מרי: מנא הא מילתא דאמרי אינשי "מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרכי"? אמר ליה, דבר זה כתוב בתורה, שנוי בנביאים, ומשולש בכתובים, ותנן במתניתין, ותנינא בברייתא... ומשולש בכתובים דכתיב (בן סירא י"ג) "כל עוף למינו ישכון ובני אדם לדומה לו."

Rava said to Rabbah bar Mari: How do we know what people say, "A bad palm tree wanders to empty nests"? He replied, this is written in Torah, repeated in the Prophets, a third time in the Writings, taught in a mishnah and taught in a braita... A third time in the Writings as it is written (Ben Sira 13), "Every bird will reside with its species, and people with those who resemble them."

#### 6. Rabbi Yaakov ben Moshe Moellin (Maharil, Germany, 14<sup>th</sup>-15<sup>th</sup> century), Minhagim, Likutim 3

אמר דבן סירא הוא הנולד מזרע ירמיהו, דבת ירמיהו היתה רוחצת אחר אביה באמבטי חמין וקלטה זרע אביה ונתעברה וילדה. והכל מעידין עליה מרוב חסידותה שלא זינתה, אך הסכימו הכל שבאמבטי שרחצה קלטה. והואיל דנולד מקליטת זרע בלא תשמיש קראו "בן זרע". וכשיגדל ונתיידע לו היה בוש משמו והפכו שמו לקרא "בן סירא" - ["סירא"] בגימטריא "ירמיהו".

He said that Ben Sira was born from the seed of Yirmiyahu, for Yirmiyahu's daughter bathed after her father in a hot bath, and her father's seed was absorbed and she conceived and gave birth. Everyone testified to her great piety, that she had not been immoral, but all agreed that she had absorbed it in the tub where she bathed. And since he was born

from the absorption of seed without intercourse, they called him "son of *zera*." And when he matured and it was known to him he was embarrassed by his name, and they switched his name to call him "son of *Sira*" – which is Yirmiyahu in gematria [271].

7. Shemuel HaNagid, Ben Mishlei #132 (<http://www.hebrewbooks.org/37121>)

אל נא תהי חבר לרשע, גם אל יהי רשע בחלקך  
כי הוא אלי רשעו ישיבך, טרם תשיבהו לצדקך.

Be not a friend to the wicked / Also let not a wicked person be in your portion  
For he to his evil will draw you / Before you draw him to your righteousness.

8. Shemuel HaNagid, *War*, Penguin Book of Hebrew Verse (1981) (Ben Mishlei #963)

קרב דומה בראשו אל יפהפה  
וסופו כזקנה המאוסה  
אשר כל איש לשחק בה יאווה  
אשר כל שוחרה יבכה וידוה.

War is at first like a beautiful girl / with whom all men long to play,  
but in the end like a repulsive hag / whose suitors all weep and ache.

9. Shemuel HaNagid, Ben Mishlei #245 (<http://www.hebrewbooks.org/37121>)

בסם יראה תרפא את  
ובלשון מעשה תצדיק  
חלי לבך ועיניך  
אשר דבר לשונך.

With the medicine of awe [of Gd] you shall heal / the sickness of your heart and your eyes  
And with the tongue of deeds you shall make just / that which your tongue has spoken.

10. Among those who wrote on Mishlei

- Rav Saadia Gaon and Rav Hai Gaon
- Rishonim: Rashi, Rav Moshe Kimchi (mis-attributed to Ibn Ezra), Ibn Ezra, Rav Yosef ibn Nachmiash, Rabbeinu Yonah, Meiri, Rav Yosef ibn Kaspi, Ralbag, Rav Yitzchak Arama
- Acharonim: Vilna Gaon, Malbim

11. Rabbi Yosef Ibn Nachmiash, Commentary to Pirkei Avot, Chapter 6

וכן נהגו לקרות משלי, ויש מחלקין אותו לחמשה פרקים שיהיה כנגד חמשה פרקים של מסכת אבות, פרק וחלק בכל שבת, ובארץ הזאת נהגו לחלק אותו לארבעה חלקים בלבד, ומקדימים שבת אחד לשנות בה מסכת אבות ובארבע שבתות מסיימים אבות ומשלי, ושבת של "קנין תורה" שהיא השבת הששית, נוהגין לקרות רות, לפי שנכנסה רות תחת כנפי השכינה, וכן אנו במתן תורתנו נכנסנו תחת כנפי השכינה...

And so we customarily read Mishlei, and some divide it into five units parallel to the five chapters of Avot, a chapter and a portion each Shabbat. And in this land the custom is to divide it into just four units, and they start ahead one Shabbat to learn Avot, and for four Shabbatot they complete Avot and Mishlei, and the Shabbat of *kinyan Torah* is the sixth Shabbat. And they read Ruth, because Ruth entered Divine protection, and so we entered Divine protection when we received our Torah...

12. Examples of Mishlei in our davening

- Returning the Torah 4:2, 3:18, 3:17
- After Aleinu 3:25
- Lecha Dodi 5:18, 8:23, 12:4
- Hadran 6:22, 9:11, 3:16
- Eishet Chayil

13. Rabbi Moshe Kimchi to Mishlei 1:6, cited in Prof. M. Zer Kavod, **חידות בספר משלי** (Beit Mikra 64 5736) pg. 7

"חידה – דבר מכוסה, ואינו מובן עד שיפורש." "ר"ל יש פה רמיזה לעניין מסויים שאינו גלוי לכל שומע.  
"A *chidah* – that which is hidden, and not understood until it is explained." Meaning, it holds a hint to something specific which is not revealed to every listener.

14. Prof. Naftali Tur-Sinai, cited in Prof. Mordechai Zer Kavod, **חידות בספר משלי** (Beit Mikra 64 5736) pg. 7

וגם בספר משלי יש לראות את הפתגם שלפנינו כקשור... אל סיפור היסטורי מדברי הימים... שלא הובא... הואיל ובספר משלי נאספו משלים ודברי חכמה בלבד.

And also in the book of Mishlei one can see the proverb that is before us connected... to an historical event from the chronicles... that is not brought... because in the book of Mishlei are collected only lessons and words of wisdom.

15. Prof. Mordechai Zer Kavod, **חידות בספר משלי** (Beit Mikra 64 5736) pg. 9

עם כל "בינלאומיותו" של ספר משלי והמשותף לו ולדברי חכמה לא ישראליים – הרי האופי היהודי שלו מזדקר בתלותו בהגות של התורה. With all of the "international character" of the book of Mishlei, and what it has in common with non-Israelite words of wisdom – its Jewish character bursts forth in its link with the Torah's thought.

16. Examples

- Mishlei 22:11 and Chushai ha'Archi (Rabbi Moshe Kimchi)
- Mishlei 31 and various great women in Tanach
- Mishlei 27:14 and Shemuel I 15:12-13

Review questions

- 1> What are the segments of Sefer Mishlei?
- 2> What does the word *mashal* mean in Sefer Mishlei?
- 3> What is the overall message of Sefer Mishlei?
- 4> Why do we view Sefer Mishlei as more than a regular book of human wisdom?
- 5> If King Solomon is the author, who are Agur ben Yakeh and Lemuel?
- 6> Why do some challenge the attribution to King Solomon?
- 7> How might we reconcile King Solomon's authorship with the ways it is similar to Wisdom Literature of other cultures?
- 8> How do we understand Mishlei's apparently simple advice, and simplistic view of reward and punishment?
- 9> What are some of the signs of Mishlei's influence?

In Praise of Wisdom – Mishlei 3:13-26

17. Rashi to Mishlei 3:14

כל חלופין שאדם מחליף בסחורה זה נוטל זה וזה נוטל זה, אבל האומר לחבירו "שנה לי פרקך ואני אשנה לך פרקי" נמצאו שניהם ביד כל אחד ואחד

18. Rashi to Mishlei 3:16 (based on Shabbat 63a)

למיימינים בה ועוסקים בה לשמה אורך ימים וכ"ש עושר וכבוד, ולמשמאילים בה שעוסקי' בה שלא לשמה מ"מ עושר וכבוד יש:

19. Rabbi Moshe Kimchi to Mishlei 3:18

עץ - כעץ חיים שהאוכל מפרייו יחיה שנים רבות:

ותומכיה - שלא יעזובה, כאשר אמר "כי החכמה תחיה האדם" שהוא עולם קטן:

20. Rabbi Eliyahu Kramer (Vilna Gaon), Commentary to Mishlei 3:14

האדם העוסק בעסקי העולם הוא בב' ענינים. א' הוא המוביל סחורה ממדינה למדינה והיינו להרויח ממון, והב' הוא עובד אדמה וזורע. ועיקר התכלית אפילו של הסוחר גם כן לקנות תבואה להיות לו לאכול. והרווחת סחורה הוא מעט לפי ערך הרווחת התבואה כי בתבואה מרויח לפעמים חמשה פעמים נגד מה שזרע ויותר, וסחורה הוא מרויח לערך א' מחמשה או יותר מעט...

21. Rabbi Eliyahu Kramer (Vilna Gaon), Commentary to Mishlei 3:15

כי דרך האדם לרדוף ולקנות דבר מחמת ב' דברים – או מחמת שהוא דבר יקר ואינו נמצא כלל כגון אבנים טובות ומרגליות וזהו לכבודו, או מחמת שהוא צריך לזה מאוד כמו תבואה וכדומה...